

*Національна академія аграрних наук України
Інститут тваринництва НААН*



ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ТВАРИННИЦТВА В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Матеріали

**III міжнародної науково-практичної онлайн конференції
*Інституту тваринництва НААН***

(15 травня 2026 р.)

**Харків
2026**

*Національна академія аграрних наук України
Інститут тваринництва НААН*



ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ТВАРИННИЦТВА В УМОВАХ ВІЙНИ ТА ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ

Матеріали

**III міжнародної науково-практичної конференції
*Інституту тваринництва НААН***

(15 травня 2026 р.)

**Харків
2026**

"PRIORITIES OF LIVESTOCK DEVELOPMENT IN THE CONDITIONS OF WAR AND POST-WAR RECONSTRUCTION"

DOI 10.32900/3nd-Int-conf

УДК 636

Пріоритети розвитку тваринництва в умовах війни та повоєнного відновлення: Матеріали III міжнародної науково-практичної конференції Інституту тваринництва НААН, (Харків, 15 травня 2026 р.) / Інститут тваринництва НААН. Х., 2026. 119 с.

Рекомендовано до друку за рішенням Вченої ради Інституту тваринництва НААН (протокол №1 від 22.05.2026 р.).

У матеріалах Міжнародної науково-практичної конференції «Пріоритети розвитку тваринництва в умовах війни та повоєнного відновлення» викладено тези учасників з таких напрямів: біотехнологія відтворення сільськогосподарських тварин і птиці; актуальні питання розведення, генетики та селекції продуктивних тварин; сучасні аспекти годівлі сільськогосподарських тварин та птиці; інноваційні технології виробництва продукції тваринництва; актуальні проблеми виробництва продукції рослинництва та польового кормовиробництва; актуальні питання розвитку ветеринарної медицини; управління розвитком економічного потенціалу виробників продукції тваринництва; організаційно-економічні та управлінсько-правові питання збалансованого галузевого розвитку аграрних товаровиробників; якість та безпечність кормів і продукції тваринництва та птахівництва.

Тези доповідей друкуються в авторській редакції.

Автори несуть повну відповідальність за зміст публікацій, точність наведених фактів, цитат, власних імен та інших відомостей.

© Інститут тваринництва НААН, 2026

© Матеріали конференції поширюються за ліцензією CC BY-NC-ND 4.0



умовами забезпечення ефективного функціонування ринку. Використання державних програм підтримки «5-7-9%», міжнародної фінансової допомоги та механізмів публічно-приватного партнерства дозволяє сформувати фінансову базу для реалізації цих завдань. Особливої уваги потребує адаптація внутрішньої логістики до альтернативних експортних маршрутів, зокрема через дунайський напрям і сухопутні коридори до країн ЄС (Solidarity Lanes)

По-шосте, впровадження роботизованих та автономних технологій розширює можливості логістики в умовах підвищених ризиків та обмеженої доступності територій. Використання дронів, автономних транспортних платформ й автоматизованих складських систем дозволяє забезпечити безперервність постачання навіть у складних або небезпечних умовах, знижуючи залежність від людського ресурсу та мінімізуючи втрати.

По-сьоме, подолання кадрового дефіциту потребує системного розвитку людського капіталу через впровадження спеціалізованих освітніх програм, використання симуляторів типу Open VetSim та підтримки проектів EU4Business і EU4Youth (eu4ukraine.eu, 2025), перекваліфікацію працівників та залучення нових соціальних груп до аграрної логістики. Формування сучасних компетенцій у сфері цифрових технологій, управління логістичними процесами та сталого розвитку є необхідною умовою ефективної трансформації галузі.

Завершальним елементом є гармонізація нормативно-правової бази з європейськими стандартами (HACCP, ISO 22000, TRACES, ESG) та створення Єдиного державного реєстру, що передбачає впровадження систем управління безпечністю харчових продуктів, цифровізацію ветеринарного контролю та створення єдиних реєстрів. Це забезпечує прозорість ринку, спрощує експортні процедури та підвищує довіру до української продукції на міжнародному рівні.

Таким чином, проблема «останньої милі» в аграрній логістиці України в умовах трансформації виробничої спеціалізації в тваринництві набуває не лише прикладного, а системного та стратегічного характеру. Вона перестає бути суто технічним питанням транспортування й перетворюється на ключовий фактор, що визначає ефективність функціонування всієї галузі, її стійкість до кризових викликів та здатність до інтеграції у глобальні ринки. Перехід до більш децентралізованої моделі виробництва з домінуванням малих та середніх господарств об'єктивно ускладнює логістичні процеси, підвищує вимоги до їх гнучкості, адаптивності та технологічності, а також актуалізує необхідність формування нових організаційно-економічних механізмів їх забезпечення.

У післявоєнний період розвиток логістики «останньої милі» має стати одним із пріоритетів державної аграрної політики, оскільки саме він визначатиме швидкість відновлення тваринництва, рівень продовольчої безпеки та здатність України інтегруватися до європейського економічного простору. Реалізація комплексної стратегії у цій сфері дозволить не лише адаптувати галузь до нових умов функціонування, а й закласти основу для її довгострокового сталого розвитку, підвищення конкурентоспроможності та зміцнення позицій України на світовому аграрному ринку.

Список використаних джерел

- The World Bank Group, Romain Pison. Intermodal connectivity in the Western Balkans: What's on the menu? [blogs.worldbank.org Home / Topics / Infrastructure / Transport / Intermodal connectivity in the Western Balkans](https://blogs.worldbank.org/home/topics/infrastructure/transport/intermodal-connectivity-in-the-western-balkans), World Bank Group Blogs. 24 May 2018
<https://blogs.worldbank.org/en/transport/intermodal-connectivity-western-balkans-what-s-menu>
- AMCS Livestock Plane. AMCS Group website. Home / Solutions /livestock transportation software. 2025 <https://www.amcsgroup.com/solutions/livestock-transportation-software/>
- Georgia: Logistics Cluster Development. ADB website. Home / Projects /Logistics Cluster Development. The Asian Development Bank (ADB). Manila, Philippines, 2021.
<https://www.adb.org/projects/55323-001/main>
- Дюдюк Ю.. В Україні показали електробайк із запасом ходу в 300 кілометрів. Веб сайт www.autocentre.ua. Автоцентр / Новини / Мото / В Україні показали електробайк із

запасом ходу м.Київ,12.06.2020 <https://www.autocentre.ua/news/moto/v-ukraine-pokazali-elektrobajk-s-zapasom-hoda-v-300-kilometrov-1239831.html>

Як EU4Youth сприяє створенню можливостей і досягненню успіху серед української молоді. eu4ukraine.eu Головна / Історії / Як EU4Youth сприяє створенню можливостей, Європейський Союз, 08.05.2025 <https://eu4ukraine.eu/whats-happening-ua/stories-ua/how-eu4youth-is-driving-opportunity.html>

УДК 636.39.637.5(477)

ПЕРСПЕКТИВИ ВИРОБНИЦТВА КОЗЛЯТИНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ УКРАЇНИ

Алла КОРОЛЬ, канд. с.-г. наук, доцент

<https://orcid.org/0000-0001-8079-7088>

Леся КОРОЛЬ-БЕЗПАЛА, канд. с.-г. наук, доцент

<https://orcid.org/0000-0002-4362-3166>

Іван БЕЗПАЛИЙ, канд. с.-г. наук, доцент

<https://orcid.org/0000-0002-1038-1244>

Білоцерківський національний аграрний університет

М'ясне козівництво є динамічною галуззю тваринництва, яка незважаючи на багатовікову історію в окремих регіонах, почала набувати характерних рис промислового напрямку лише наприкінці ХХ століття. Новий етап розвитку цієї сфери формально розпочався в 1990-х роках у США, коли було запроваджено цілеспрямовану селекцію кіз із акцентом саме на м'ясні якості, а не як побічний продукт молочного або вовнового напрямів. На сьогодні козлятина здобула значну популярність у світі, становлячи близько 60% від загального споживання червоного м'яса. Такий високий рівень пояснюється відсутністю релігійних обмежень щодо цього виду м'яса у більшості культур, а також його унікальними дієтичними перевагами.

Виробництво козлятини вважається одним із найперспективніших напрямів сучасного тваринництва з точки зору сталого розвитку. Кози добре пристосовуються до утримання на пасовищах і потребують невеликих витрат на одиницю продукції, що робить їх м'ясо не лише економічно вигідним, а й екологічним, у порівнянні з традиційними видами червоного м'яса. Крім того, козлятина цінується за низький вміст жиру й високу насиченість поживними речовинами, що повністю відповідає сучасним тенденціям здорового харчування. Проте розвиток цієї галузі все ще стикається з численними викликами. Відсутність спеціалізованих підходів, домінування багатофункціональних господарств (молочна, вовняна та м'ясна продукція одночасно), а також обмежена селекція порід, орієнтованих виключно на м'ясну продуктивність, спричиняють нестабільність якості сировини. Науковцями, розглядається порівняння популярних світових і локальних генотипів кіз, оцінюється їхній потенціал з точки зору м'ясної продуктивності, а також аналізуються фізико-хімічні та органолептичні характеристики козлятини, які є важливими факторами її привабливості для споживачів і конкурентоспроможності на ринку.

Якість м'яса розглядається як комплексний показник, що об'єднує характеристики продукції та суб'єктивні очікування споживачів на різних етапах: від вибору до приготування й споживання. Вчені поділяють ці якості на дві основні групи. Перша включає внутрішні (сенсорні) характеристики, до яких належать текстура та смакові властивості. Друга охоплює зовнішні (процесуальні) аспекти, що враховують етичні принципи виробництва, зокрема добробут тварин і екологічну безпеку. Отже, поняття якості є багатовимірною категорією, що включає такі важливі складові, як поживна цінність, безпека, зручність у використанні та прозорість щодо технологічного процесу виробництва.

Висока популярність козлятини у світі пояснюється не лише культурними традиціями, а й її унікальним хімічним складом. У порівнянні з іншими видами червоного м'яса, вона вважається еталоном дієтичного білка, що робить її важливим продуктом для лікувального та профілактичного харчування. Основні біологічні переваги: легка засвоюваність, багато вітамінів і мінералів, знижений вміст жирів. Завдяки особливостям структури м'язових волокон, козлятина швидше перетравлюється, ніж яловичина, при цьому не перевантажуючи травну систему. Цей продукт є природним джерелом заліза, необхідного для профілактики анемії, а також цинку, який підтримує імунну систему і калію, що сприяє стабільній роботі серця. Невелика кількість внутрішньом'язового жиру та низький рівень холестерину дозволяють включати козлятину в раціон людей з атеросклерозом і серцево-судинними захворюваннями.

Козлятина вирізняється високою харчовою цінністю і є дієтичним видом червоного м'яса, що за амінокислотним складом наближається до м'яса диких жуйних тварин. Значний попит на цей продукт дозволяє йому ефективно конкурувати з традиційними яловичиною та свининою. Окрім харчової цінності, козівництво постачає промисловість міцною шкіряною сировиною універсального призначення. М'ясні породи кіз мають високу здатність адаптуватися до екстремальних умов середовища та природну стійкість до респіраторних і інвазійних захворювань. Економічна доцільність їх вирощування зумовлена низькою залежністю від якості кормів (достатньо базового запасу кормів) за умови забезпечення активного моціону (Guzeev, Yu. et al., 2013).

Харчова цінність різних видів м'яса показана в таблиці 1.

Таблиця 1. Харчова цінність різних видів м'яса (на 100 г сирого продукту)

№	Показники	Козлятина	Свинина	Яловичина
1.	Калорійність (ккал)	109	210-240	170-190
2.	Білки (г)	20,6	16,5	20
3.	Жири (г)	2,6	25,0	15,0
4.	Залізо (мг)	3,7	1,1	2,5
5.	Холестерин (мг)	57	80	70-80

Дані таблиці 1 показують, що козлятина має низьку калорійність і мінімальний вміст жиру, що майже вчетверо менше порівняно з яловичиною, а це свідчить про її високу дієтичну цінність, щодо заліза, його концентрація в козлятині перевищує показники яловичини, яку традиційно вважають стандартом. Таким чином, козлятина може стати надійним джерелом заліза для боротьби з анемією або як частина раціону військових, враховуючи важливість продовольчої безпеки. Має низький рівень холестерину, що робить цей продукт оптимальним для профілактики серцево-судинних захворювань, а також підходящим для раціону літніх людей. Додатковою перевагою є багатий амінокислотний склад козлятини, який включає незамінні амінокислоти, такі як валін, лейцин і ізолейцин. Їхній високий вміст сприяє ефективному відновленню м'язових тканин.

Сучасне світове козівництво демонструє стрімкий розвиток завдяки повній автоматизації виробничих процесів та впровадженню інновацій у селекції. Досвід країн Європейського Союзу свідчить, що ключовим фактором рентабельності цієї галузі є стратегічна співпраця між фермерами та переробними підприємствами. Такий підхід забезпечує комплексне використання ресурсів — від дієтичного м'яса до цінної сировини, як от вовна, шкіра та жир. Застосування ДНК-технологій і методик імуногенетичного маркування дає змогу точно прогнозувати продуктивність тварин, тоді як використання біологічно активних добавок і ресурсозберігаючих технологій прискорює набір живої маси. Основними чинниками, що гальмують розвиток галузі, виступають обмежений генетичний потенціал наявного поголів'я, відсутність систематичного підходу до управління процесами відтворення

та недостатня ефективність ветеринарного супроводу технологічних операцій у країнах з низьким і середнім рівнем доходу (Kryvui V.V., 2020; Panigrahi M. et al., 2025).

В таблиці 2., наведена харчова цінність м'яса від Бурської кози.

Таблиця 2. Харчова цінність м'яса Бурської кози (на 100 г продукту)

№	Показники	Козлятина	Особливості
1.	Калорійність (ккал)	109-120	Нижча ніж в яловичині і баранині
2.	Білки (г)	20,6-23	Містить усі незамінні амінокислоти.
3.	Жири (г)	2,3-3,2	Низький рівень (зосереджений навколо м'язів)

Представлені дані таблиці 2 свідчать, що м'ясна спеціалізація Бурської породи забезпечує отримання сировини з унікальними фізико-хімічними характеристиками. На відміну від яловичини та свинини, м'ясо Бурських кіз характеризується низькою енергетичною цінністю (109 ккал) у поєднанні з високим вмістом незамінних амінокислот і мікроелементів. Завдяки цим особливостям козлятину можна вважати преміальним екологічно чистим продуктом (lean meat), який відповідає сучасним міжнародним стандартам якості та безпеки харчових продуктів.

В Україні козівництво традиційно розвивалося як дрібнотоварне виробництво, орієнтоване переважно на молочну продукцію. Промисловий м'ясний напрямок, залишається недостатньо освоєним через особливості споживчої культури та економічну доцільність швидкого розширення поголів'я. Однак деякі господарства, наприклад, ПСП ім. Т.Г. Шевченка у Київській області, демонструють інноваційний підхід, одразу зосереджуючись на м'ясній спеціалізації як перспективному напрямі з високим рівнем доданої вартості. Професійний шлях розвитку ПСП ім. Т.Г. Шевченка розпочався у 2017 році зі значних інвестицій у генетичний потенціал. Це стало можливим завдяки імпорту базового поголів'я великої рогатої худоби та високопродуктивних м'ясних овець з Австрії. У 2018 році господарство зробило наступний важливий крок у стратегії розширення — відокремлення козівництва в окремий технологічний напрям і вирощуванням кіз Бурської породи.. Такий поступовий підхід дозволив успішно поєднати європейський досвід із вітчизняними реаліями, базуючись на вже існуючій основі кормовиробництва.

Бурська порода кіз займає провідну позицію серед м'ясних генотипів завдяки своїй винятковій скоростиглості та найбільшим розмірам у своєму виді. Характерною особливістю цієї породи є специфічний екстер'єр: тварини мають міцну, компактну будову з широким тулубом і добре вираженою мускулатурою. Типовими рисами є опуклий профіль із вираженою горбоносістю, довгі звислі вуха та міцні роги середньої довжини. Прямая спина в поєднанні з глибокою грудною кліткою сприяють високому забійному виходу. Основна масть — комбінована: білий корпус із пігментованою буро-коричневою зоною на голові та шії, хоча іноді трапляються палевого або чорного забарвлення.

Питання оновлення генетичного потенціалу у м'ясному козівництві залишається однією з ключових і водночас найскладніших задач для цієї галузі в Україні. Обмежений внутрішній ринок племінного матеріалу в поєднанні з ветеринарними бар'єрами на зовнішніх ринках значно звужують можливості імпорту нового генетичного матеріалу. У таких умовах господарства змушені розраховувати на власні ресурси, підходячи до селекційної роботи з максимальною ретельністю та обачністю. В Україні на сьогодні бракує широкого вибору для вдосконалення генетики у м'ясному козівництві. Імпорт суттєво ускладнений через постійно діючі обмеження, пов'язані зі спалахами хвороб, а країни Європи фактично мають закритий ринок для ввезення.

Для України розвиток м'ясного козівництва відкриває перспективний напрям, що поєднує адаптацію місцевих ресурсів із залученням високоякісного генетичного матеріалу з-за кордону. Незважаючи на обмежену увагу науки та недостатню племінну базу, зростаючий

попит на екологічні продукти харчування сприяє перетворенню галузі на потужний промисловий сектор.

Список літератури

- Guzeev, Yu., & Vinnychuk, D. (2013). Meat goat farming. *Livestock of Ukraine*, No. 5, 5-7.
- Kryvyi V.V. (2020). Trends in production and consumption of organic sheep and goat products in EU countries. *Modern science: state and prospects for development in agriculture: materials of the II All-Ukrainian scientific-practical conference of young scientists on the occasion of the International Day of Science and the Day of the Agricultural Worker*. Kherson, 99 - 101.
- Panigrahi M., Nayak S.S., Rajawat D., Bose A., BhariaN., Das S.et al. (2025). Genomic advancements in goat breeding: Enhancing productivity, disease resistance, and sustainability in India's rural economy. *Mamm. Genome*, 36, 1-26. doi: 10.1007/s00335-025-10138-8

УДК 636.4.082.4

УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛАДНАННЯ ДЛЯ НАПУВАННЯ МОЛОДНЯКУ СВИНЕЙ

Сергій КУЧЕР, асп.³

Інститут свинарства і агропромислового виробництва НААН, Полтава, Україна

Добре відомо, що вода необхідна не тільки для гідратації, а й відіграє значну роль у загальному здоров'ї та продуктивності свиней (Nyachoti, M., Kiarie, E., 2010). В умовах сучасного виробництва свині забезпечуються водою за допомогою ніпельних або чашкових автонапувалок. Кількість автонапувалок в станку залежить від щільності тварин (Turner S. P., Edwards S. A., Bland V. C., 2016). За даними Rob (2024), розміщення напувалок може впливати на соціальну поведінку свиней. В залежності від їх кількості та топографії розміщення у станку може змінюватися соціальна ієрархія, а також виникати бійки, які призводять до травм.

У зв'язку з вище наведеними матеріалами задачею наших досліджень було розробка засобів автонапування, які б створювали у станку комфортні умови для напування і утримання. Для цього була розроблена і апробована автонапувалка, яка являла собою підвішений на тросі корпус з двома, трьома або чотирма сосками і з'єднаний з гнучким шлангом (рис 1). Вона складається із корпусу, до якого приєднано два, три або чотири соска, штуцера з'єднаного з гнучким шлангом, тросу причепленого до стелі і гнучкий шланг приєднаний до магістрального трубопроводу.

Пристрій працює наступним чином. Тварина в силу пошукового рефлексу підходить до автонапувалки, цікавиться нею, обнюхує, грається з нею, бере в рот, натискає на клапан і п'є воду. Одногрупники наслідуючи її приклад теж проявляють інтерес до автонапувалки і проявляють аналогічні реакції. В результаті чого, автонапувалку, яка підвішена на тросі, тварини розхитують в різні сторони, внаслідок чого виникає гра і не агресивна боротьба за її опанування.

Для з'ясування ефективності розроблених автонапувалок на базі ТОВ «Субекон» провели спеціальні етологічні дослідження. Із відлучених поросят сформували дві групи тварин 1-контрольну і 2-дослідну. Контрольна група (30 голів) була розміщена в станку з одно сосковою автонапувалкою, а дослідна - у трьох по 30 голів у кожній.

³ Науковий керівник - Засуха Л. В., д. с.-г. н., Національний університет біоресурсів і природокористування України НААН